

'Opvetten en wegwezen' Vogels op trek in Naturalis

Het is bijna aan 'must': een beetje vogelliefhebber brengt de komende tijd een bezoek aan de tentoonstelling 'Opvetten en wegwezen'. Vogels op trek' in het Leidse museum Naturalis. Naturalis en Vogelbescherming hebben samen hebben het nog immer mysterieuze fenomeen van de vogeltrek in beeld gebracht. Meer dan 200 trekvogels uit de collectie van Naturalis illustreren de bijzondere prestatie van de trekvogels en de bedreigingen die hen onderweg wachten.

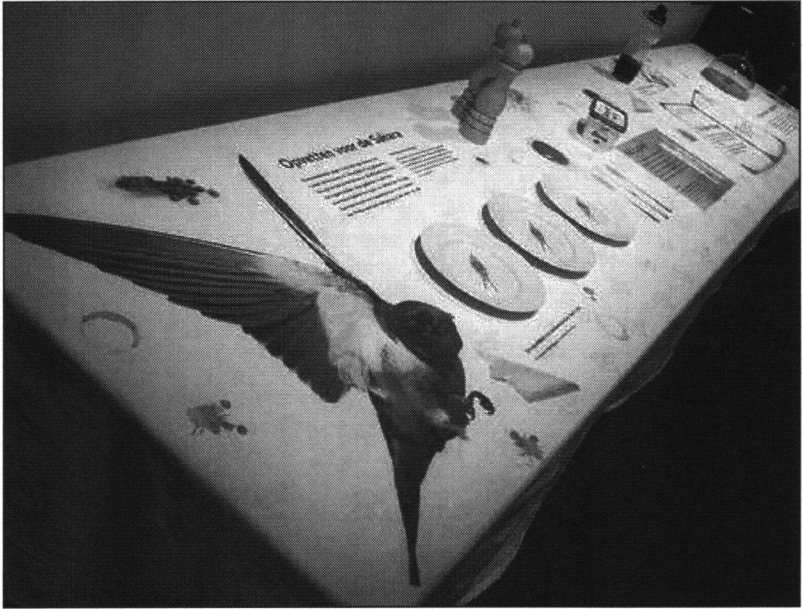

Het zijn soms onvoorstelbare afstanden die vogels tijdens de trek overbruggen. Andere blijven dichterbij huis en een aantal soorten laat de trek voor wat ie is en blijven lekker in hun eigen territorium. Lange afstandtrekkers overbruggen twee keer per jaar 10.000 kilometer of meer. En dat allemaal om de kans op overleven te vergroten. Dat, terwijl ze onderweg worden blootgesteld aan tal van gevaren. Het weer, voedseltekort, de schietende mens, uitputting en noem maar op maken de tocht tot een barre ontbering, waarin alleen de allersterkste overleven.

De trekroutes van de meeste trekvogels staan zwaar onder druk, zo leert de expositie, die duidelijk stelling neemt tegen het grote aantal gevaren, dat de trekvogels bedreigt. Op de door Vogelbescherming Nederland opgezette website www.vogelsoptrek.nl wordt uitvoerig ingegaan op de bedreigingen. De trekvogels kampen bijvoorbeeld met intensieve landbouw en verstedelijking in hun Europese broedgebieden. In Afrika worden ze de dupe van ontbossing, verwoestijning en verdroging van moerassen. Daarbij opgeteld de vele gevaren onderweg van jacht, hoogspanningsmasten en windmolens. En ook klimaatverandering baart de nodige zorgen.

De situatie is in menig opzicht dramatisch. Volgens de gegevens op de website is van de 119 vogelsoorten, die vanuit Europa naar Midden en Zuidelijk Afrika trekken liefst 40 procent de afgelopen dertig jaren sterk in aantal achteruit gegaan. Daarbij gaat het om een groot aantal voorheen in Europa voorkomende soorten als Zomertortel, Koekoek, Boerenzwaluw, Draaihals, Tapuit en Grauwe Vliegenvanger.

Voor roofvogels is de situatie nog erger. Meer dan de helft van de soorten roofvogels, die tussen Europa en Afrika trekken, is wereldwijd bedreigd. Onder meer Kleine Torenvalk, Roodpootvalk en Bastaardarend. Van de trekkende steltlopers en watervogels in de regio gaat 42 procent in aantal achteruit, waaronder Grutto en Witoegeend. Van de 78 vogels op de Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels zijn er 38 lange afstandtrekkers. Het aantal trekkende vogels is bij bijna de helft daarvan de afgelopen jaren met meer dan 50 procent afgenomen

Opvetten voor de oversteek van de Sahara. Foto Naturalis

De expositie geeft prachtige beelden van de routes die vogels afleggen. Dankzij het zenderen van sommige exemplaren is de laatste jaren veel voortgang geboekt in de kennis over afstanden die de vogels afleggen en rustplaatsen die zij benutten. Daardoor is het mogelijk een bepaalde vogel bijna van kilometer tot kilometer en van uur tot uur te volgen in zijn trektocht via Nederland naar het Afrikaanse land.

Nog altijd is de vogeltrek een verschijnsel, waar de mens nog maar betrekkelijk weinig van weet. Zoals ook nog nauwelijks iets bekend is over hun vermogen zo te navigeren dat zij jaar na jaar en na duizenden kilometers vliegen op exact dezelfde plek uitkomen als daarvoor.

De tentoonstelling in Naturalis biedt tal van aardige weetjes en verrassende feiten. 'Opvetten en wegwezen' is nog tot en met 2 januari 2011 te bezichtigen. Dagelijks van 10 tot 17 uur. Volwassenen betalen 11 euro, leden van Vogelbescherming krijgen 2 euro korting. Naturalis zit op loopafstand aan de noordkant van station Leiden.

Jan Kuys